

متفاوت و توأم با زجر و شکنجه بود و معتقد بودند که با اجرای مجازاتهای شدید می توان کشور را از غضب الهی یا خدایان مصون داشت.

گفتار اول: تعیین حدود سن

طبق قانون الواح 12 گانه اعمال بزرگسالان به دو نوع ارادی و غیر ارادی تقسیم می شد که اعمال غیر ارادی خفیف تر از اعمال ارادی بود. جرائم ارتكابی اطفال نابالغ غیر ارادی محسوب و از موارد تخفیف مجازات بود. در قوانین روم تشخیص قوه تمیز با در نظر گرفتن سن اطفال مقرر می گردید به اینصورت که کودک کمتر از 7 سال غیر مسئول، اطفال غیر ممیز نابالغ که برای آنها ارتكاب جرم بدون سوء نیت محسوب می شد و مجازا آن خفیف تر از بزرگسالان بود و اطفال ممیز نابالغ که به سوء نیت تلقی و دارای مسئولیت کیفری و مدنی بود.

گفتار دوم: طرز اجرای مجازاتها

تا قبل از ظهور حضرت مسیح مجازاتها خیلی شدید و توأم با شکنجه بود اطفال و جوانان بزهکار نیز از خشونت مصون نبودند با ظهور مذهب مسیح، افکار فلاسفه آمیخته با عقاید مذهبی گردید در سال 817 در مجمع عمومی روحانیون پیشنهاد شد که به زندانیان مخصوصاً اطفال و جوانان کاردستی آموخته شود آنان اجازه خواندن کتب مذهبی را در زندانها داشته باشد. به تدریج روحانیون با بدست گرفتن قدرت برای حفظ قدرت خود از اجرای مجازاتهای شدید باکی نداشتند. ✓ ایران: طبق شواهد تاریخی پادشاهان دارای قدرت مطلق بوده و متخلفین و مجرم را به شدت مجازات می نمودند در احکام اسلام جرائم به اعتبار نوع مجازات به حدود، قصاص دیات و تعزیرات تقسیم می شد و پس از فتح مسلمین در دادگاههای شرع قضات طبق موازین اسلامی به جرائم رسیدگی کرده و حکم صادر می کردند. طبق حقوق شرعی قوه تمیز یا عدم قوه تمیز در تعیین نوع مجازات مؤثر بوده به تدریج و مخصوصاً ازدوران صفویه حکام در حوزه حکومت خود دادگاههای عرف را تشکیل دادند. که قضات آن بافرمان پادشاه و اوامر حکام و مقررات عرف دادرسی را به عهده می گرفتند

فرانس: که اطفال کمتر از 14 سال در دارالتأدیب نگهداری میشدند. در ایتالیا اطفال تا 9 سالگی غیر مسئول بودند و از 9 تا 14 سال مشمول موارد مخففه بودند و در مورد 14 تا 18 سال روش تربیتی اجرا می شد در ژاپن اطفال تا 8 سال غیر مسئول و مجازات اطفال 8 تا 16 سال نیز اجرای روشهای اصلاحی و تربیتی بود در سوئیس هر کانتن دارای قانون خاصی بود و سن اطفال غیر مسئول متفاوت بود: کانتن ژنو 10 سال کانتن برن 6 سال کانتن بال 12 سال کانتن لوزان 8 سال کانتن زوریخ 12 سال.

فصل دوم: سر آغاز تحولات کیفری

گفتار اول: عقاید فلاسفه و دانشمندان

1- کانت: وی مؤسس مکتب عدالت مطلق است و صاحب کتابهای عقل انتقال عقل مطلق و نقادی عقل عملی، و معتقد است که مجازات اگر نفعی هم نداشته باشد بایستی اجرا گردد و مجازات شکنجه ای است که به منظور اجرای عدالت و اعاده نظم اخلاقی که بر اثر وقوع جرم مختلف شده بر مجرم تحمیل می شود.

2- بکاریا: وی صاحب کتاب رساله جرائم و مجازاتهای است که در آن شدت مجازاتها را مورد انتقاد قرار داده و معتقد است اصل مجازات بزهکار است که از تکرار و وقوع جرم جلوگیری می کند و نوع مجازات باید متناسب با خطری باشد که از جانب بزهکار متوجه جامعه است و اطفال تا 7 سال غیر مسئول و از 7 تا 16 سال در صورت ارتکاب جرم با در نظر گرفتن قوه تمیز یا عدم قوه تمیز مجازات شوند.

3- بنتام: صاحب کتاب تنوری مجازاتها و پاداشها است و معتقد است که کیفر وقتی باید اجرا باشد که نفعی در برداشته و ضرورت آن محرز باشد وی به حبس اهمیت خاصی قائل بود و حقوق بشر را مورد انتقاد قرار داده و به حقوق طبیعی افراد اعتقاد ندارد.

✓ تحت تأثیر این عقاید در تنوری عنوان شد:

اول: تنوری فلسفی: فرد با اراده و وجدان و اختیار مرتکب جرم می شود و برای اجرای عدالت و برقراب نظم باید مجازات شود و بامجازات بی حرمتی حاصل از جرم جبران می شود.

دوم: تنوری علمی: فرد در اعمال خود اختیاری ندارد و تحت تأثیر عوامل جسمی روانی و اجتماعی که خارج از اراده اوست مرتکب جرم می شود و مجازات و اکنش جامعه برای دفاع از اجتماع است و تعیین مجازات متناسب با جرم مفهومی ندارد.

گفتار دوم: مکتب کلاسیک

که از عقاید کانت، بکاریا و بنتام الهام گرفته و ترکیبی از سودمندی مجازات و عدالت مطلق را ارائه داده و معتقد به اصل قانونی بودن جرم و مجازات است و مجرم برای ارباب دیگران و پیشگیری از تکرار جرم باید مجازات شود باید یکنواخت باشد.

گفتار سوم: مکتب نئوکلاسیک

بانیان این مکتب گ زو، ژوفروی، بروکلی، کوزن، شارل لوکارو و روسی بودند و معتقدند انسان در ارتکاب دور عملی مختار و دارای اراده است و کیفر باید متناسب با درجه اخلاقی مجرم تعیین گردد. مجازات نباید بیش از آنکه عدالت اقتضا می کند تعیین گردد و بای د با شخصیت مجرم منطبق باشد کیفر اعلام در جرائم سیاسی لغو گردد و در مورد اطفال بزهکار باید دو اصل در تدوین قوانین مدنظر قرار گیرد: **اول:** دادرسی بدون توجه به سن مجرم، صلاحیت و اختیار تام برای تعیین مجازات را داشته باشد. **دوم:** عدم مسئولیت تاسن معینی.

گفتار چهارم: مکتب تحقیقی

مبنای علمی این مکتب که جرم شناسی از آن الهام گرفته فلسفه تحقیقی آگوست کنت می باشد و از مروجین آن می توان به لومبروزو، گاروفالو و انریکوفری اشاره کرد. که اختیار و اراده در ارتکاب جرم رد می کنند در این میان لومبروزو برای پی بردن به علل ارتکاب جرم به ساختمان جسمانی و وضع روانی مجرم توجه می کند و فری معتقد است که جرم زندگی در

5 اجتماعی و واکنش آن است مادامی که شرایط زندگی تغییر نکرده تعداد جرائم همچنان ثابت می ماند این مجرمین را به دسته تقسیم می کنند.

1- مجرمین مادرزاد بالخطر

2- مجرمین به عادت کسانی هستند که انطباق با اجتماع ندارند.

3- مجرمین احساساتی که بدون تفکر و تصمیم قبلی دست به ارتکاب جرم می زنند.

4- مجرمین اتفاقی که تحت تأثیر اوضاع و احوال مرتکب جرم می شوند.

5- مجرمین مختلف المشاعر که به علت بیماری روانی حالت خطرناک دارند.

در مقابل گلو و فلو اثرات عوامل ارثی را در ارتکاب جرم پذیرفته و اصل تطابق مجازات با شخصیت مجرم را پیشنهاد کرده و وجود و عنصر اخلاقی: 1- حس خیر خواهی 2- حس مساوات و عدالت را از عوامل مؤثر در پیشگیری از ارتکاب جرم بیان نموده است.

گفتار پنجم: نهضت دفاع اجتماعی

در سال 1947 گراماتیکا آغاز این نهضت را اعلام و مارک آنسل مروج آن گردید که پس از سیمون روزس به جانشینی او انتخاب گردید و یک نهضت فکری و اصلاحی است که سیاست جدید کیفری را بیان می دارد این نهضت ایجاد فاصله بین افراد و جامعه را غیر منطقی دانسته و دفاع اجتماعی را با اصلاح و تربیت و با درمان مجرمین امکانپذیر می داند. جبری بودن بزهکاری را رد نموده و اصل قانونی بودن جرم و مجازات را می پذیرد و برای اصلاح و تربیت مجرمین باید انگیزه ارتکاب جرم، موقعیت شخصی مجرم، وضع رانی وی مورد بررسی قرار گیرد.

گفتار ششم: تأثیر مکتبهای کیفری در اعلامیه ها و کنوانسیونهای بین المللی

1- اعلامیه ها: در سال 1924 اولین اعلامیه حقوق اطفال در 1948 اعلامیه حقوق بشر تصویب شدند و توجه افکار عمومی را به منع شکنجه، طرز دادرسی معطوف داشت و در سال 1952 اعلامیه حقوق کودک تصویب شد و اعلامیه حمایت از زنان و اطفال نیز در سال 1974 بتصویب رسید.

2- کنگره ها و اجلاس یه ها: در سال 1950 مجمع عمومی سازمان ملل تشکیل کنگره های بین المللی راتحت عنوان پیشگیری از وقوع جرم و تربیت و درمان مجرمین در هر 5 سال در یکی از کشورهای جهان تصویب کرد. شعار نهمین کنگره قاهره جرائم کمتر عدالت بیشتر امنیت برای همه بود در ششمین کنگره لزوم هم آهنگ نمودن دادرسی اطفال و جوانان در کشورهای عضو مطرح شد.

3- کنوانسیون حقوق کودک: در سال 1989 کنوانسیون حقوق کودک تصویب شد که طبق آن کمیته ای تحت عنوان کمیته حقوق اطفال مرکب 10 نفر تشکیل شد و دول بایدنهای ج اجرای کنوانسیون را هر سال به دبیرخانه سازمان ملل گزارش کنند.

گفتار هفتم: تأثیر مکتبها و نهضت های کیفری در تدوین قوانین

ایران: در سال 1325 منتهم قانون اساسی بتصویب رسید و در سال 1290 هجری نخستین آیین دادرسی کیفری تحت عنوان قانون اصول محاکمات جزائی به تصویب رسید و در سال 1304 قانون مجازات عمومی تصویب شد که این قانون در سال 1352 اصلاح شد با تصویب لایحه قانونی تشکیل دادگاه های عمومی 1358 رسیدگی به جرائم اطفال به دادگاه جزا

محول گردید و قانون تشکیل دادگاههای اطفال لغو گردید در سال 61 دادگاههای جزائی به دادگاه ای کیفری 1 و 2 تقسیم و رسیدگی به جرائم اطفال نیز در صلاحیت دادگاههای مذکور قرار گرفت.

فرانسه: در سال 1672 اطفال ولگرد به بیمارستان خاص اعزام می گردیدند و طبق قانون 1722 اطفال کمتر از 14 سال در صورت محکومیت در دارالتأدیب نگهداری می شوند در قانون 1810 اطفال کمتر از 7 سال غیر مسنول قلمداد شدند در سال 1814 بر لزوم تأسیس دارالتأدیب تأکید شد. در سال 1954 به قاضی اطفال اختیارات بیشتری تفویض گردید و طبق قانون 1987 اشتغال به کارهای عام المنفعه جزو روشهای اجرایی در قانون اطفال پیش بینی گردید.

ایتالیا: اولین کشوری بود که طبق قوانین روم اطفال از لحاظ سن طبقه بندی شدند و در سال 1667 در شهر فلورانس اولین زندان انفرادی جهت نگهداری اطفال تأسیس شد و در سال 1703 زندان تربیتی سن مشمول افتتاح گردید و در سال 1735 اولین دارالتأدیب برای نگهداری دختران بزهکار شروع به کار کرد. ژاپن: در سال 1870 دارالتأدیب هایی تحت عنوان مؤسسات انضباطی جهت نگهداری اطفال بزهکار تأسیس شد و طبق قانون 1907 اطفال تا 14 سال غیر مسنول قلمداد شدند و در سال 1919 قانون دادگاههای خانواده تشکیل شد. در سال 1922 قانون خاص جوانان تصویب شد و از سال 1949 اولین دادگاه اطفال تحت عنوان دادگاه خانواده شروع به کار کرد.

قسمت دوم: دادرسی اطفال و جوانان بزهکار و در حالت خطرناک

فصل اول: طرز دادرسی:

لزوم شناسایی شخصیت و علل بزهکاری، اجرای روشی خاص برای اصلاح و تربیت یا درمان به منظور پیشگیری از تکرار جرم، امکان تغییر دادن روشها با تکوین شخصیت اطفال و جوانان مهمترین انگیزه تفکیک آیین دادرسی اطفال و جوانان از بزرگسالان است. در مورد اطفال بزهکار و در حالت خطرناک مقام صلاحیتدار بامشارکت پزشک، روان شناس، روانپزشک و مددکاران برای شناسایی شخصیت اطفال و جوانان و اجرای روشهای اصلاحی یا درمانی به منظور هدایت و حمایت و رفع مشکلات آنان تصمیمات لازم را اتخاذ می کنند. برای این منظور اولین دادگاه اطفال در سال 1899 در آمریکا تشکیل شد و رسیدگی به وضع اطفال در صلاحیت قاضی اطفال قرار گرفت.

گفتار اول: طرز انتخاب قضات اطفال:

ایران: رئیس قوه قضائی ه می تواند در هر حوزه قضائی هر یک از قضات را متناسب با تجربه برای رسیدگی به امور کیفری، خانوادگی، اطفال و ... منصوب کند و در هر حوزه قضائی یک یا چند شعبه از دادگاه های عمومی برای رسیدگی به جرائم اطفال اختصاص داده می شود.

به طور کلی در ایران در خصوص انتخاب قضات مقرراتی پیش بینی نشده است. در فرانسه قضات اطفال از بین قضات متخصص دادگاه جنحه به مدت سه سال انتخاب می شوند در ایتالیانیز از بین قضات متخصص اطفال بنا به پیشنهاد رئیس دادگاههای تجدید نظر با تصویب شورای عالی قضات انتخاب می شوند در ژاپن از بین قضاتی که به امور خانواده و اطفال علاقه مند و بوده و حداقل 10 سال سابقه وکالت یا قضاوت دارند به پیشنهاد رئیس دیوانعالی کشور و موافقت وزیر دادگستری به مدت 10 سال منصوب می گردند و در سوئیس مقام مذکور را کانتن هابا شرایط تعیین شده جهت انتخاب دادستانها و قضات عالی منصوب می نمایند.

گفتار دوم: تشکیلات دادگاههای اطفال و نوجوانان:

1- ایران: که با حضور رئیس شعبه یا دادرس علی البدل تشکیل می شود و اظهار نامه نظر قضائی و انشاء رأی با اوست.

2- فرانسه: دادگاه اطفال به ریاست قاضی اطفال با حضور دو نفر دستیار تشکیل می شود و دادگاه ج نای اطفال با شرکت رئیس و دو نفر دستیار و هیئت منصفه جهت محاکمه اطفال 16 تا 18 سال تشکیل می گردد. هیئت منصفه به قید قرعه مرکب از 9 نفر زن و مرد تشکیل می شود.

3- ایتالیا: دادگاه اطفال به ریاست قاضی اطفال با حضور دو نفر دستیار تشکیل می گردد و دستیاران را شورا ی عالی قضات انتخاب میکند.

4- ژاپن: دادگاه خانواده به ریاست قاضی دادگاه خانواده با شرکت منشی دادگاه، پزشک، روانپزشک، 3 الی 4 نفر از مددکاران و مشاورین و داوران تشکیل می شود و داستان حق حضور در جلسات محاکمه دادگاه خانواده را ندارد.

5- سوئیس: که هر کانتون مقررات مخصوص به خود را دارد.

گفتار سوم: صلاحیت دادگاههای اطفال و جوانان:

الف- صلاحیت شخصی: دادگاههای مذکور با توجه به سن اطفال و جوانان صلاحیت رسیدگی به پرونده آنان را دارند. الف: اطفال در هر صورت ارتکاب جرم مبدی از مسئولیت کیفری هستند و تربیت آنها با نظر دادگاه به عهده سرپرست اطفال و کانون اصلاح و تربیت اطفال می باشد و منظور از طفل کسی است که به حد بلوغ شرعی نرسیده باشد. ب: فرانسه: رسیدگی به جرائم درجه 1، 2، 3، 4 در صلاحیت دادگاه پلیس و جرائم کم اهمیت و خلاف درجه 5 در صلاحیت قاضی اطفال در جرائم جنحه تا 18 سال و جنایت از 13 تا 16 سال در صلاحیت دادگاه اطفال و جنایت از 16 تا 18 سال در صلاحیت دادگاه جنائی اطفال است. ج: ایتالیا: اطفال تا 14 سال غیر مسئول و رسیدگی به جرائم اطفال 14 تا 18 سال در صلاحیت دادگاه جنائی اطفال است. ج: ایتالیا: اطفال تا 14 سال غیر مسئول و رسیدگی به جرائم اطفال 14 تا 18 سال در صلاحیت دادگاه اطفال است. د: ژاپن: دادگاه خانواده صلاحیت رسیدگی به کلیه جرائم اطفال تا 20 سال را دارد. ن: سوئیس: مقام صلاحیتدار طبق قوانین کیفری رسیدگی می کند

ب- صلاحیت ذاتی: ایران: که دادگاهها به عمومی و اختصاصی تقسیم می شوند دادگاههای عمومی که به کلیه امور مدن ی، جزائی و حسبیه رسیدگی میکنند

✓ دادگاههای اختصاصی عبارتند از دادگاه انقلاب که به جرائم: علیه امنیت، توهین به مقام رهبری، جاسوسی، کلیه جرائم مربوط به مواد مخدر و ... رسیدگی می کند. دادگاه نظامی که برای رسیدگی به جرائم خاص نظامی یا انتظامی تشکیل شده این دادگاهها به 1 و 2 تقسیم می شوند.

فرانسه: که این مراجع صلاحیت رسیدگی به جرائم اطفال را دارند دادگاه پلیس، قاضی اطفال، دادگاه جنایی اطفال، دادگاههای نظامی منتهی دادگاههای نظامی صلاحیت رسیدگی به جرائم اطفال کمتر از 18 سال را ندارند.

ایتالیا دادگاههای اطفال صلاحیت رسیدگی به کلیه جرائم اطفال و جوانان از 14 تا 18 سال را دارند

ژاپن دادگاه خانواده صلاحیت رسیدگی به این موارد را دارد . رسیدگی به کلیه جرائم اطفال تا 30 سالگی، محاکمه بزرگسالان شریک یا معاون اطفال، انواع جرائم بر علیه افراد، رسیدگی به دعاوی و اختلافات خانوادگی که این مورد اخیر به سه نوع تقسیم می شود. 1- مسائلی که با توجه به موضوع باید از طریق دادگاه حل و فصل شوند . 2- مسائلی که با توافق طرفین باید حل و فصل شوند. 3- مسائلی که با توافق طرفین یا پس از رسیدگی در دادگاه حل و فصل می شوند ج- صلاحیت محلی : ایران : حدود صلاحیت محلی دادگاههای مستقر در مراکز بخش، شهرستان و استان و نقاط معینی از شهرهای بزرگ با رعایت ضوابط و مقررات تقسیمات کشوری و قلمرو محدوده قضائی است.

در شهرهای بزرگ بنابه تصویب رئیس قوه قضائی ه به تعداد لازم حوزه قضائی تحت نظارت رئیس دادگستری تشکیل خواهد شد دادگاهها در موارد زیر شروع به تحقیق می کنند : جرم در حوزه قضائی آن دادگاه واضح شده باشد، جرم در حوزه قضائی دادگاه دیگر واقع ولی متهم در حوزه قضائی آن دادگاه کشف یا دستگیر شده باشد جرم در حوزه دادگاه دیگری واقع ولی متهم در حوزه آن دادگاه مقیم باشد

فرانسه : که صلاحیت دادگاه ها به شرح زیر است : محل وقوع جرم، محل اقامت طفل، والدین یا سرپرست او، محلی که طفل دستگیر شده است محلی که بطور موقت نگهداری شده است. در ایتالیا و ژاپن نیز به همین طریق ولی در س و نیس با توجه به محل اقامت دائمی طفل، محلی که طفل در آنجا به مدت طولانی اقامت داشته و محل وقوع جرم دادگاه به پرونده رسیدگی می کند.

گفتار چهارم: مرحله تحقیقات مقدماتی:

ایران: این امر بر عهده ضابطین است که عبارتند از: نیروی انتظامی، روسا و معاونین زندان، مأمورین بسیج سپاه سایر نیروهای مسلح به تشخیص شورای عالی امنیت ملی. ریاست و نظارت بر ضابطین از حیث وظایفی که به عنوان ضابط بر عهده دارند با رئیس حوزه قضائی است در فرانسه مأمورین مکلفند به محض اطلاع از وقوع جرمی که طفل یا جوان کمتر از 18 سال مرتکب شده است مراتب را فوراً به اطلاع دادستان یا قاضی همان محل برسانند در ایتالیا پلیس متخصص اطفال در مقر هر دادگاه اطفال مستقر بوده و وظایف پلیس قضائی را بر عهده دارد در جرائم مشهود پلیس می تواند تا 48 ساعت طفل را بازداشت نماید.

در ژاپن و پلیس متخصص اطفال و جوانی را که جرم کم اهمیت مرتکب شده یا در حین ولگردی دستگیر شوند فوراً به دادگاه خانواده اعزام می دارد و در صورت لزوم بازداشت، پلیس می توان حداکثر تا 3 روز طفل را بازداشت نماید . در سوئیس وظایف پلیس قضائی را پلیس متخصص انجام می دهند.

✳وظایف دادستان: ایران: طبق قانون 1373 کلیه اختیارات و وظایف دادستان و دادیاران ناظر زندان که در قوانین و آیین نامه های مختلف معین شده به رئیس حوزه قضائی یا معاونین او محول می گردد و اقامه دعوی و تعقیب اموری که حیثیت عمومی دارند بر عهده ی او می باشد.

فرانسه: که اقامه و تعقیب دعوی از وظایف دادستان حوزه قضائی محل ارتکاب جرم است و صلاحیت محلی وی به اینصورت است. محل وقوع جرم محل اقامت دائمی یا آخرین محل اقامت طفل، محل دستگیری طفل، از طرفی اگر طفل تا 18 سال مرتکب جرم جنحه شده دادستان رأساً و یا بنا به تقاضای قاضی اطفال متهم را تحت تعقیب قرار داده و دستور شروع تحقیقات مقدماتی را صادر می کند. جلب طفل ممنوع است و دادستان لزوم بررسی وضعیت طفل و تحقیق و پژوهش

را به سازمان حمایت قضائی جوانان اطلاع می دهد . در فرانسه حداقل سن جهت تشخیص عدم مسئولیت تعیین نشده و دادستان با توجه به موقعیت و شخصیت طفل و نوع و کثرت ارتکاب جرم می تواند طفل را غیر مسئول اعلام نماید . همچنین دادستان پس از اقامه دعوی به محض حضور طفل باید لزوم معرفی وکیل را به او تفهیم کرد . دادستان می تواند از تصمیمات قاضی اطفال درخواست تجدید نظر کند که مهلت آن حداکثر 15 روز است

ایتالیا: دادستان مانند قضات اطفال دارای تخصص در امور اطفال است و به محض اطلاع از وقوع جرم دستور شروع تحقیقات مقدماتی را صادر می کند و در جرائم مهم و جنایت شروع تحقیقات را به بازپرس متخصص اطفال ارجاع می نماید پس از تکمیل تحقیقات اگر طفل کمتر از 14 سال داشته باشد و ارتکاب جرم نی از اتفاقی باشد دادستان از قاضی تقاضای صدور قرار منع تعقیب می نماید به طور کلی قاضی اطفال باید پرونده را ظرف 30 روز به دادگاه اطفال ارسال نماید. ژاپن: پلیس متخصص، پرونده اطفال و لگردد و متهمین به ارتکاب جرائم که اهمیت را که کمتر از 20 سال داشته باشند را پس از تحقیق مستقیماً به دادگاه خانواده ارسال می دارد ولی در جرائم مهم و جنایت پلیس پرونده را به دادسرا می فرستد . در جریان تحقیقات در صورت لزوم بازداشت طفل بنابه درخواست دادستان دادگاه خانواده قرار بازداشت متهم را حداکثر تا ده روز صادر می کند در ژاپن شروع تحقیقات مقدماتی تا صدور حکم از دادگاه خانواده نباید از 3 الی 4 ماه تجاوز کند . *وظایف بازپرس : ایران : طبق ق.آ.د.ک 1378 در جرائم اطفال رسیدگی مقدماتی توسط دادرس یا به درخواست او توسط قاضی تحقیق انجام می گیرد تعیین قاضی تحقیق با رئیس حوزه قضائی است و باید در موقع تحقیقات دستورات دادگاه را اجرا کند.

✓ وظایف قضات تحقیق عبارتند از: تحقیقات مقدماتی، تحقیقات محلی، اقدامات فوری و لازم در جهت جلوگیری از امحاء آثار جرم، احضار شاکی، اجازه ورود به منزل و ... در جریان تحقیقات چنانچه نگهداری طفل ضرورتی نداشته باشد قرارهای زیر صادر می شوند.

التزام ولی یا سرپرست قانونی طفل به حاضر کردن او با تعیین وجه التزام، سپردن وثیقه توسط ولی یا سرپرست طفل یا شخص دیگر. صدور قرارهای نهایی از قبیل قرار منع تعقیب، موقوفی تعقیب یا قرارهای اناطه و عدم صلاحیت از وظایف دادگاه است.

✓فرانسه: بازپرس پس از دریافت پرونده تحقیقات مقدماتی را انجام داده و طفل را برای بازجویی کتبا حاضر می کند در مراحل بازجویی باید والدین یا سرپرست طفل حضور داشته باشد . معرفی وکیل مشاور اجباری است در صورتی که بازپرس بازداشت طفل را ضروری تشخیص دهد قبل از صدور قرار بازداشت باید آن را به طفل و وکیل مشاور او اطلاع دهد. در فرانسه معمولاً اطفال کمتر از 13 سال حتی بطور موقت بازداشت نمی شوند مگر در موارد استثنائی و اگر اطفال 10 تا 13 ساله مرتکب جرم مهمی شوند و مجازات آن حداقل 7 سال حبس باشد بازپرس متخصص اطفال می تواند تا حداکثر ده ساعت طفل را بازداشت کند.

در حوزه قضائی هر دادگاه اطفال هیئتی در دادگاه تجدید نظر جهت رسیدگی به اعتراض بازداشت تشکیل شده است که دارای رئیس و دو نفر دستیار می باشد.

✓ ایتالیا: هرگاه طفل از 14 تا 17 سال مرتکب جرم شود دادستان پرونده را جهت تکمیل تحقیقات مقدماتی به بازپرس متخصص اطفال ارجاع می نماید بازپرس پس از استماع اظهارات طفل، والدین یا سرپرست، مجنی علیه و وکیل طفل در

صورتی که جرم را اتفاقی تشخیص دهد با ذکر نظر خود پرونده را به دادستان اعاده می دهد . اگر بازپرس متخصص وجود نداشته باشد دادستان پرونده را به قاضی اطفال ارسال می نماید.

✓ ژاپن : هرگاه مرتکب جرم بیش از 16 سال داشته باشد و عقیده بر مجرمیت وی باشد مانند یک بزرگسال محاکمه می شود و بازپرس پس از تکمیل تحقیقات مقدماتی پرونده را جهت صدور حکم به دادگاه خانواده اعاده می دهد.

فصل دوم: ابررواسیون (طرز شناسایی شخصیت)

مجموع تحقیقات و بررسیهایی که برای شناسای ی شخصیت یک فرد به کار می رود ا بررواسیون نامیده می شود . تحت تاثیر انکار و عقاید مکتب تحقیقی اصطلاح بررسی اجتماعی و آزمون پزشکی و روانپزشکی متداول گردید و تأکید گردید که کیفر باید متناسب با شخصیت بزهکار باشد و اصل فردی کردن مجازاتها در قوانین کیفری پذیرفته شد و نکته اینکه ابررواسیون اطفال بزهکار برای اولین بار در سال 1907 در آرژانتین و در سال 1919 در بلژیک اجرا شد.

گفتار اول: اقسام ابررواسیون :

1- ابررواسیون در محیط آزاد: در این روش طفل به زندگی عادی اجتماعی خود ادامه می دهد و مقاومت به وسیله مدد کاران و سایر متخصصین اطلاعات لازم را کسب می کنند . جمع آوری اطلاعات جنبه پلیسی و امنیتی ندارد بلکه مراقبین با تماس دائم با طفل برای رفع مشکلات وی اقدامات لازم را به عمل می آورند . از مزایای این روش اینکه دولت متحمل مخارج زیاد نمی شود و در صورت لزوم می توان مدت آنرا افزایش داد اما از اشکالات این روش اینکه مراقبت در محیط آزاد از کسی که تحت تحقیق و پژوهش اجتماعی قرار می گیرد مشکل است و مددجو به آسانی دخالت دیگران را در امور خصوصی خود نمی پذیرد از طرفی هرگاه محیط اجتماعی از علل ارتکاب جرم باشد تغییر دادن آن محیط بسیار دشوار است . از اشکالات دیگر طولانی بودن ابررواسیون است و به آسانی نمی توان از متخصصین مختلف استفاده کرد.

2- ابررواسیون در محیط بسته : در این روش جهت تحقیق و بررسی دقیق علل ارتکاب جرم و بروز حالت خطرناک فرد را در یک مرکز علمی برای مدت معین نگهداری می نمایند و متخصصین مربوط آزمایشات خود را انجام می دهند پس از اتمام دوره، تمام افرادی که با آزمایش شونده در تماس بوده اند جلسه ای به ریاست رئیس مؤسسه انجام داده و روش مورد نظر خود را پیشنهاد می کنند . از مزایای این روش اینکه آزمون شونده دائماً در اختیار متخصصین است و تمام اعمال و رفتار او تحت مراقبت قرار می گیرد متخصصین گروهی کار می کنند و از عقاید همکاران خود آگاه می شوند. از مشکلات این روش هم اینکه متخصص جهت خدمت در این مراکز در این مراکز بامشکل رو به رو است و از طرفی رابطه آزمون شونده با محیط طبیعی قطع می گردد و اگر مدت ابررواسیون طولانی گردد موجب ناراحتی روانی می شود.

گفتار دوم: مراحل ابررواسیون :

1- ابررواسیون در مرحله تحقیقات مقدماتی : مؤسسين مکتب تحقیقی این ا بررواسیون را به منظور شناسایی علل بزهکاری و تشخیص حالت خطرناک و انطباق کیفر با شخصیت طفل را ضروری دانسته معتقد بودند که در تعیین نوع روش، نباید به تطابق نوع جرم با مجازات و یا روشی که باید اجرا گردد توجه داشت بلکه باید پس از کسب اطلاعات ضروری راجع به وضع خانوادگی و جسمی روانی تصمیمات لازم را اتخاذ نمود . تحقیقات باید از محیط خانواده، دوستان و همسایه ها و ... انجام گیرد و هدف از تحقیق باید به او و خانواده اش تفهیم گردد.

2- ابررواسیون ضمن محاکمه بعد از محکومیت:

✓ ایران: در ایران مرکز اسپرواسیون اینگونه تعریف شده است: در هر زندان قسمتی به نام به نام تشخیص به منظور شناخت شخصیت زندانیان و طبقه بندی آنان تشکیل می گردد. مدت اسپرواسیون محکومان حداکثر دو ماه است و در انقضای مدت اقامت زندانی در قسمت پذیرش و تشخیص کلیه گزارشهای متخصصین در پرونده او متمرکز می شود تا در شورای طبقه بندی مطرح شود.

✓ فرانسه: قاضی اطفال می تواند راجع به وضع مادی و معنوی خانواده، اعمال و پیشینه طفل، رفتار او، طرز رشد دستور تحقیق و پژوهش اجتماعی را صادر کند هرگاه وضعیت طفل ایجاب نماید قاضی دستور اعزام به یک مرکز اسپرواسیون را صادر میکند. حداکثر مدت اسپرواسیون 3 ماه است در ایتالیا اسپرواسیون مشابه فرانسه است.

✓ ژاپن: در سال 1923 اداره ای تحت عنوان اداره و پژوهش اجتماعی در وزارت دادگستری تأسیس گردید و در خصوص وضع محیط خانوادگی و محیط اجتماعی و پیشینه اطفال تحقیق و پژوهش اجتماعی را انجام می داد در مرکز اسپرواسیون این کشور علاوه بر تکمیل پرونده شناسایی شخصیت، طرز رعایت بهداشت و نظافت و سایر موارد آموزش داده می شود مدت اسپرواسیون 14 روز است

گفتار سوم: طرز تشکیل پرونده شناسایی شخصیت:

برای تشکیل این پرونده متخصصین عواملی را که در تکوین شخصیت طفل مؤثر بوده و او را به ارتکاب جرم و یا بروز حالت خطرناک سوق داده مورد آزمایش قرار می دهند نتایج مطالعه کتباً ضمیمه پرونده شناسایی شخصیت آزمون شونده تطبیق داده می شود:

1- تحقیق و پژوهش اجتماعی: ورقه تحقیق و پژوهش اجتماعی اولین سند شناسایی و شخصیت طفل یا جوان آزمون شونده بوده و مددکار اجتماعی اولین فردی است که در محیط خانواده با طفل تماس می گیرد.

2- آزمایش پزشکی: برای بررسی وضع سلامتی طفل یا جوان پزشک آزمون شونده را از لحاظ ابتلا به بیماریهای واگیردار و غیره مورد آزمایش قرار داده و آن را برای تکمیل پرونده به مقام دستور دهنده ارسال می کند.

3- آزمایش روانپزشکی

4- آزمایش روانشناسی و راهنمای حرفه ای

5- آزمایشات دیگر که مهمترین آنها آزمایشات زیست شناسی است.

فصل سوم: ترتیب رسیدگی و صدور حکم

گفتار اول: وظایف قاضی یا مقام صلاحیتدار دادرسی:

جلسه محاکمه باید در مکانی دور از محل دادرسی بزرگسالان و در محیط ساده و عادی تشکیل شود. قاضی باید با آمریت توأم با عطوفت و بدون تحقیر و توهین نتایج اعمال خلاف را به طفل تفهیم و هدف از اجرای محاکمه و دستور اجرای روشهای اصلاحی و تربیتی را تشریح کند.

شرایط دادرسی: حضور طفل؛ والدین یا سرپرست او در دادگاه همچنین حضور وکیل مدافع، مشاور، سری بودن تحقیقات و جلسه محاکمه ایران: در هنگام رسیدگی به جرائم اطفال دادگاه مکلف است به وی یا سرپرست طفل اعلام نماید در دادگاه شخصاً حضور یابد برای او وکیل تعیین کند در غیر اینصورت دادگاه برای طفل وکیل تسخیری تعیین خواهد کرد.

از طرفی رسیدگی به جرائم اطفال علنی نخواهد بود و انتشار جریان دادگاه از طریق رسانه های گروهی ممنوع است . حتی در صورت مصلحت رسیدگی در قسمتی از مراحل دادرسی می تواند در غیاب متهم انجام گیرد.

فرانسه: با توجه به نوع جرم ترتیب دادرسی متفاوت است اول : دادگاه پلیس : خلاف درجه 1، 2، 3، 4 در دادگاه پلیس رسیدگی می شود دوم: قاضی اطفال که به جرائم کم اهمیت و خلاف درجه 5 در اطاق شوری رسیدگی می کند تاریخ حضور نزد قاضی اطفال از یک ماه تا سه ماه است سوم دادگاه اطفال هرگاه طفل 13 تا 18 سال مرتکب جرم جنحه و 13 تا 16 سال مرتکب جنایت شود در دادگاه اطفال محاکمه می شود . این دادگاه به ریاست قاضی اطفال و دو نفر دستیار با حضور طفل و والدین و قیم تشکیل می شود.

فصل چهارم: دادگاه جنایی اطفال:

اگر طفل 16 تا 18 سال مرتکب جنایت شود در دادگاه جنایی اطفال محاکمه می شود که با حضور رئیس دادگاه، دو نفر دستیار هیأت منصفه، منشی دادگاه تشکیل می شود . جلسات غیر علنی است اما اگر متهم بیش از 16 سال داشته باشد می تواند درخواست علنی بودن محاکمه را کند انتشار جریان محاکمه با ذکر شرح حال و عکس ممنوع است مگر اینکه جریان دادرسی علنی اعلام شود.

✓ ژاپن جلسه محاکمه به ریاست قضای دادگاه خانواده، منشی پزشک، 3 الی 4 مددکار، طفل و والدین و وکیل وی تشکیل می شود ولی دادستان حق شرکت در جلسات محاکمه را ندارد و جلسات دادگاه کاملاً سری است.

گفتار دوم: آراء دادگاهها و مقامات صلاحیتدار

✓ ایران: که آراء دادگاهها در مورد اطفال به شرح زیر است : سپردن به سرپرست نگهداری در کانون اصلاح و تربیت، تنبیه بدنی، شلاق، تعزیر و تأدیب .

✓ فرانسه : 1- دادگاه پلیس : که میتواند طفل را سرزنش کند یا اطفال بیش از 13 سال را به پرداخت جزای نقدی محکوم نماید . 2- آراء قاضی اطفال می تواند بصورت تبرئه از اتهام وارده، سرزنش، سپردن به والدین، نگهداری در مؤسسه آموزش، حکم به نگهداری در دارالتأدیب و ... باشد . 3- دادگاه اطفال که نمی تواند اطفال کمتر از 13 سال را که مرتکب جنحه یا جنایت شده اند به مجازاتهای جزائی محکوم نماید فقط می تواند حداکثر تا 5 سال تحت حمایت قضائی قرار دهد به والدین و سرپرست بسپارد، به شخص مورد اعتماد بسپارد یا دستور نگهداری در مؤسسه خاص یا کانون اصلاح و تربیت بدهد . 4- آراء دادگاه جنایی اطفال هرگاه طفل 16 تا 18 مرتکب جنایت شده باشد آراء زیر را صادر می کند : حکم محکومیت به مجازات سلب آزادی هرگاه مجازات جنایتی که طفل مرتکب شده حبس ابد باشد دادگاه جنایی اطفال می تواند

تا 20 سال حبس و در سایر موارد تا $\frac{1}{2}$ مجازاتهای سلب آزادی حکم صادر کند ولی دادگاه جنایی نمی تواند حکم منع

اقامت، ممنوعیت از حقوق مدنی، اجتماعی، حقوق خانواده، بستن مؤسسه، منع کسب را صادر کند.

✓ ایتالیا: دادگاه اطفال به اینصورت حکم صادر می کنند در مورد اطفال تا 14 سال : صدور قرار منع تعقیب، سرزنش و اخطار، سپردن به والدین، مراقبت با دستگاه الکترونیک حبس در منزل فرد صالح دیگر هرگاه طفل مرتکب جرم خطرناکی

شده باشد و مجازات آن حبس باشد دادگاه اطفال می تواند اطفال 14 تا 16 سال را به $\frac{2}{3}$ همان مجازات و 16 تا 18 سال را به $\frac{1}{2}$ همان مجازات محکوم به حبس نماید.

✓ ژاپن: دادگاه خانواده در مورد اطفال بزهکار می تواند: طفل را تبرئه کند، قرار منع تعقیب صادر کند او را به والدین یا شخص مورد اتم ادی بسپارد و در صورتی که دادگاه مصمم به نگهداری طفل در پرورشگاه باشد پرونده را به استاندار یا رئیس مرکز حمایت اطفال ارسال می نماید. در امور خانوادگی نیز هرگاه زن و شوهر برای طلاق توافق کنند با مراجعه به دادگاه خانواده تقاضای صدور گواهی عدم امکان سازش را می نمایند و دادگاه برای صدور این گواهی آن را به دادگاه فرال ارسال می کند در رأی دادگاه میزان نفقه و درخواست طرفین تعیین شده و دستور تحقیق و پژوهش به مددکاران اجتماعی در دادگاه می دهد.

رسیدگی به جرم ترک خانواده و سهل انگاری در انجام تکالیف قیمومت و ابوت در صلاحیت دادگاههای کیفری ژاپن می باشد.

✓ سوئیس: مقام صلاحیتدار می تواند طفل را سرزنش نماید یا به والدین یا سرپرست او با الزام به مراقبت بسپارد یا به خانواده مورد اعتماد بسپارد و در موارد زیر می تواند از اتخاذ هر گونه تصمیمی صرفنظر نماید: طفل صادقانه اظهار ندامت کرده، مدت 3 ماه از ارتکاب جرم گذشته باشد، قبلاً دستور اجرای روش خاصی صادر شده باشد و قبلاً به اتهام همان جرم مجازات شده باشد.

گفتار سوم: تغییر روشها

هدف از اجرای روشهای اصلاحی و تربیتی یا درمانی و مجازاتها، حفظ نظم و آرامش و امنیت در اجتماع و پیشگیری از تکرار جرم و عادت دادن اطفال به زندگی عادی اجتماعی است.

✓ ایران: در ایران این مورد پیش بینی نشده فقط دادگاه می تواند حسب گزارشهای کانون اصلاح و تربیت مدت نگهداری را تا یک چهارم تخفیف دهد. در فرانسه قاضی طبق گزارشات مراقبین آزادی با مراقبت یا مددکاران اجتماعی می تواند دستور اجرای روشهایی را که رأساً صادر نموده هر آن تغییر دهد هرگ اه در خواست مذکور پذیرفته نگردد پس از گذشت یکسال از تاریخ تقاضای اولیه می توانند دوباره درخواست تغییر روش را بنمایند.

✓ ایتالیا: در ایتالیا دادگاه اطفال بنا به درخواست طفل، والدین یا سرپرست او پس از استماع توضیحات فقط یکمرتبه می تواند تغییر روش بدهد در ژاپن نیز این امکان وجود دارد.

✓ سوئیس: در سوئیس اگر نوجوان مفسد بوده یا سرکش متمرّد باشد حداقل نگهداری او در مرکز بازپروری 2 سال است و پس از آن می توانند دستور اجرای تغییر روش را بدهند.

گفتار چهارم: طریقه اعتراض برقرارها و آراء صادره:

✓ ایران: الف: اعتراض به قرارها: مرجع صالح برای این امر دادگاه تجدید نظر می باشد که اگر اعتراض را وارد تشخیص دهد قرار مذکور را فسخ و به منظور اخذ تأمین مناسب دیگر به دادگاه صادر کننده قرار اعاده می گردد و قرارهای قابل تجدید نظر عبارتند از: قرار ابطال یا رد درخواست، قرار سقوط دعوی، قرار دعوی یا عدم استماع، قرار عدم اهلیت یکی از طرفین.

ب: موارد نقض رأی دادگاه ها: 1- قاضی متوجه اشتباه خود بشود. 2- قاضی دیگری به اشتباه رأی صادره ببرد. 3- عدم صلاحیت قاضی صادر کننده رأی صادر شود.

✓ آراء قابل تجدید نظر نیز عبارتند از: اعدام و رجم: حدود قصاصی، مصادره و ضبط اموال، دیه بیش از خمس دیه کامل، حکمی که خواسته آن یک میلیون ریال متجاوز باشد، حکم راجع به نکاح و طلاق و فسخ نکاح و مهر، راجع به حجر و رفع حجر مرجع تجدید نظر نیز گاه دادگاه تجدید نظر استان است مرکب از یک رئیس و دو مستشار و برای ساکنین ایران ظرف 20 روز ساکنین خارج طرف دو ماه می باشد و با جهاتی از قبیل ادعای عدم اعتبار مدارک استنادی، دروغ بودن شهادت شهود، فقدان شرایط قانونی، ادعای مخالف بودن رأی با دادگاه و قانون و در مواردی دیوان عالی کشور است : اعدام و رجم : قطع عضو و قصاص، مصادره و ضبط اموال، حبس بیش از ده سال حکمی که خواسته آن از 20 میلیون ریال متجاوز باشد . در فرانسه مراجع تجدید نظر به شرح زیر است : دادستان می تواند از قرار قاضی اطفال و بازپرس درخواست تجدید نظر نماید دادگاه تجدید نظر خاص اطفال از تاریخ دریافت درخواست تا حداکثر 15 روز باید رسیدگی و اظهار نظر نماید. آراء قابل تجدید نظر عبارتند از آراء دادگاه پلیس، قاضی اطفال، دادگاه اطفال مهلت درخواست تجدید نظر 10 روز می باشد و آراء دادگاه جنائی اطفال در شعبه خاص اطفال دیوان عالی کشور مورد بررسی قرار می گیرد. در ایتالیا طفل و نماینده او می توانند از قرار دادستان و دادگاه اطفال تقاضای تجدید نظر کنند همچنین میتوانند از تصمیمات قاضی اجرای مجازات تقاضای تجدید نظر بنمایند مرجع صلاحیتدار در این مورد دادگاه اطفال است و آراء دادگاه اطفال در دیوان عالی کشور مورد تجدید نظر قرار می گیرد. در ژاپن هرگاه قاضی دادگاه خانواده قبل از صدور رأی طفل را تحت مراقبت قرار دهد طفل می تواند در خواست تجدید نظر نماید و مرجع رسیدگی به آن دیوان عالی کشور است و در سوئیس نیز دادگاه فدرال مرجع فرجام خواهی است.

فصل چهارم : طرز اجرای روشهای مراقبتی و هدایتی

گفتار اول: سپردن طفل به والدین یا سرپرست قانونی او

سپردن طفل به والدین یا سرپرست به شرح زیر اجرا می شود : 1- سپردن طفل به والدین یا سرپرست با الزام به تأدیب : در این روش دادگاه پس از احضار طفل و والدین وی آنان را متوجه قصورشان نموده و لزوم مراقبت در آموزش و پرورش، اوقات فراغت و ... را پس اخذ تعهد به آنان متذکر و طفل را به آنان می سپارد . 2- سپردن طفل با الزام به رعایت شرایط: دادگاه می تواند ضمن سپردن طفل به والدین آنان را ملزم به رعایت شرایطی از قبیل : با بعضی از دوستان خود حتی ملاقات نداشته باشد. شبها از منزل خارج نشود، از کشیدن سیگار خودداری نماید و غیره بنماید.

گفتار دوم: روش آزادی با مراقبت و حمایت و هدایت : این روش برای اولین بار در سال 1840 در انگلیس اجرا شد و بعد از آن در آمریکا، بلژیک و فرانسه تحت عنوان آزادی یا مراقبت و در سوئیس حمایت تربیتی مورد اقتباس قرار

گرفت. در این روش طفل در محیط خانواده به زندگی عادی خود ادامه می دهد و به دستور قاضی، مددکار اجتماعی یا یکی از اعضای انجمن خیریه مراقبت و هدایت طفل را بر عهده میگیرد.

1. مراحل روش آزادی با مراقبت : الف : مرحله تحقیقات مقدماتی : در این مرحله طفل بطور موقت در محیط خانواده نگهداری می شود تا پس از تحقیق حکم روشی منطبق با شخصیت طفل را صادر نماید . ب: اجرای روش آزادی با مراقبت آزمایشی: دادگاه طفل را به والدین یا سرپرست او می سپارد مددکار وضع محیط خانوادگی را به مقام صادر کننده دستور گزارش می دهد هرگاه رفتار طفل رضایت بخش باشد و در مدت دوره آزمایش حادثه ای پیش نیاید . دادگاه با صدور حکم به اجرای روش خاتمه می دهد.

2. مزایا و اشکالات روش آزادی با مراقبت : از جمله مزایای آن اینکه طفل در محیط زندگی عادی تحت حمایت قرار می گیرد وقتی دستور دور نگهداشتن طفل از محیط خانواده داده شود او دادرسی را بی رحمانه تلقی می نماید همچنین اجرای این روش از اثرات سوء نگهداری طفل در محیط بسته پیشگیری می نماید . و از طرفی دولت نیز احتمال مخارج زیاد نمی شود. اما از اشکالات این روش اینکه طفل تحت تأثیر اطرافیان نصایح مددکاران را نمی پذیرد دیگر اینکه مراقبت طفل در محیط آزاد بسیار مشکل و احتمال تکرار جرم بیشتر است.

3. وظایف مددکاران اجتماعی روش مذکور : برخورد اولیه مددکاران با طفل، والدین و سرپرست او حائز اهمیت است زیرا خانواده ها به آسانی دخالت دیگران را در امور خانوادگی نمی پذیرند، جلب اعتماد طفل و افراد خانواده او کلید رمز موفقیت مددکار است. مددکار باید به آنها توضیح دهد که مراقبت از طفل کنترل و مراقبت پلیسی نیست هرگاه وضع طفل در محیط تحصیلی رضایت بخش نباشد مددکار باید وسایل شرکت او را در کلاسهای تقویتی فراهم کند.

4. طرز انتخاب مراقبین طفل در محیط آزاد : در ایران تربیت اطفال با نظر دادگاه به عهده سرپرست اطفال پیش بینی شده است اما روش آزادی با مراقبت تصریح نشده است. در فرانسه قاضی اطفال در اطاق شوری حکم به اجرای روش آزادی با مراقبت را تا سن 18 سال صادر می کند همچنین قاضی و دادگاه اطفال می توانند حکم اجرای روش حمایت قضائی به مدت 5 سال حداکثر تا سن 18 سال صادر نمایند و سازمانی به نام سازمان حمایت قضائی جوانان مرکب از رئیس، بازرس مشاورین پزشکی، معاون امور تربیتی، معاون اداری و مالی تشکیل شده است که قاضی و دادگاه اطفال قبل یا بعد از اتخاذ هر نوع تصمیم و صدور رأی باید مراتب را به سازمان مذکور اطلاع دهند . مراقبت از مناطق شهرها به خصوص مناطق جرم زا ، مراقبت در بهداشت جسمی و روانی اطفال و مبارزه با مواد مخدر از وظایف این سازمان می باشد.

در ایتالیا هرگاه مجازات جرمی که طفل مرتکب شده کمتر از 2 سال حبس باشد دادگاه اطفال با در نظر گرفتن شخصیت طفل می تواند حکم اجرای روش آزادی با مراقبت را صادر کند و پرونده را برای دادستان ارسال نماید دادستان رونوشت آن را به قاضی اجرای مجازات ارسال و وی حداکثر 3 روز طفل و والدین او را احضار و نحوه اجرای حکم را اعلام می کند. در ژاپن نیز این حکم را دادگاه خانواده صادر و مراتب را به اداره آزادی با مراقبت وابسته به دادگستری اطلاع می دهد و در سوئیس نیز این روش را اعضاء انجمن حمایت زندانیان یا اعضاء انجمن های خیریه انجام می دهند.

گفتار سوم: سپردن طفل به خانواده مورد اعتماد:

الف- طرز انتخاب خانواده مورد اعتماد: در این انتخاب شرایطی باید در نظر گرفته شود: 1- وضع طفل و خانواده ای که او را می پذیرد مورد تحقیق قرار گیرد. 2- والدین طفل با سپردن او به خانواده ای دیگر مخالفت نکنند. 3- هدف باید به طفل و والدین او و خانواده مزبور تفهیم گردد. 4- وضع خانواده با طفل انطباق داشته باشد و ...

ب- مزایا و اشکالات سپردن طفل به خانواده مورد اعتماد: از مزایا اینکه خانواده که طفل را پذیرفته با ابراز محبت از ناراحتی های روانی طفل می کاهد، هرگاه والدین از نظر اخلاق و رفتار صلاحیت نگه داری طفل را نداشته باشد از بروز حالت خطرناک و ارتکاب جرم پیشگیری می شود همچنین از نظر اقتصادی، نگهداری طفل در خانواده ای مورد اعتماد ارزان تمام می شود و دولت متحمل مخارج زیاد نمی گردد اما از اشکالات آن اینکه تشخیص خانواده ای که از لحاظ وضع مادی معنوی صلاحیت نگهداری طفل را داشته باشد بسیار دشوار است و مراقبت و تربیت اطفال پرخاشگر، متمرکز و در حالت خطرناک در محیط خانواده ی دیگر امکانپذیر نیست.

ج- طرز مراقبت و نگهداری و حمایت طفل: در ایران در قوانین کیفی سپردن طفل به خانواده مورد اعتماد پیش بینی نشده است اما به طور کلی در سایر کشورها نیز هرگاه طفلی به خانواده مورد اعتماد سپرده شود اجرای روش آزادی با مراقبت الزامی است.

گفتار چهارم: جبران ضرر و زیان:

در ایران شخصی که از وقوع جرم متحمل ضرر و زیان می شود به تبع ادعای رئیس مجتمع یا معاون او مطالبه ضرر و زیان می کند.

الف: در جرائم جانی: مجرم ملزم به پرداخت دیه می باشد جنایت های عمدی و شبه عمدی نابالغ به منزله خطای محض است و دیه آن به عهده عاقله است.

ب: جرائم مالی: اتلاف مالی که بطور خطاء محض حاصل شود عاقله ضامن نمی باشد و خود طفل ضامن است و اداء آن از مال طفل به عهده ولی طفل می باشد.

✓ در فرانسه متضرر از جرمی که طفل تا 18 سال مرتکب شده می تواند دادخواست جبران ضرر و زیان ناشی از جرم را تسلیم دارد و هرگاه طفلی یا چند طفل با مشارکت و معاونت یک یا چند بزرگسال مرتکب جرم شده باشد متضرر از جرم می تواند دادخواست جبران ضرر و زیان را به دادگاه یا دادستان تسلیم نماید.

✓ در ایتالیا دادگاه اطفال صلاحیت رسیدگی به دادخواست جبران ضرر و زیان متضرر از جرم را ندارد در ژاپن این امر به عهده دادگاه خان واده است و در سوئیس مقام صلاحیتدار می تواند اطفال 7 تا 18 سال را ملزم به جبران ضرر و زیان بنماید.

گفتار پنجم: سازش با مجنی علیه:

1- طرز اجرای روش: اجرای این مورد در عمل با مشکلات عمده مواجه است عده ای با توجه به آداب و رسوم

اجتماعی حاضر به گذشت شده و برخی باخلق و خوی و تعصباتی که دارند از این امر امتناع می کنند.

2- طرز انتخاب سازش دهندگان: این افراد باید از بین داوطلبین اعضای سازمانهای خیریه یا مددکاران اجتماعی انتخاب

شوند.

3- طرز ملاقات: قبل از رو به رو شدن آنها یکی از افراد مذکور باید با هر دو تماس گرفته و وضعیت را برای آنها تفهیم کند محل ملاقات باید در یک محیط آرام معین گردد سازش ممکن است در تحقیقات مقدماتی به پیشنهاد دادستان و بازپرس یا در مرحله محاکمه به دستور دادگاه انجام گیرد و هرگاه دعوی منجر به سازش شد قرار موقفی تعقیب صادر می گردد .
 ✓ در ایران روش سازش با مجنی علیه پیش بینی نشده است در فرانسه دادستان، بازپرس یا قاضی دادگاه اطفال می توانند این موضوع را مطرح کنند در ایتالیا روش سازش با مجنی علیه در مورد اطفال 14 تا 18 سال اجرا می شود در ژاپن دادگاه خانواده این مورد را پیشنهاد و داوران و مشاورین و مددکاران را مأمور ملاقات با طفل و مجنی علیه می نماید و درسونیس اعضای انجمن های خیریه و انجمن حمایت زندانیان وسایل ملاقات را فراهم می سازند.

فصل پنجم: روشهای بین اجرای روشها در محیط آزاد وبسته

گفتار اول: حبس در منزل:

برای پیشگیری از مضرات زندان دادگاه ضمن سپردن طفل به والدین حکم حبس در منزل را صادر می کند مراقبت ممکن است به وسیله اعضا انجمن های خیریه یا مددکاران اجتماعی به عمل آید یا اینکه از راه دور به وسیله دستگاه فیشناژ انجام گیرد. در ایران این مورد نیز پیش بینی نشده است.
 در فرانسه حبس در منزل جزء تصمیمات قاضی اطفال و دادگاه اطفال و جنائی پیش بینی نشده است ولی مراقبت با دستگاه مذکور در قانون اطفال پیش بینی شده است. در ایتالیا دادگاه اطفال ضمن سپردن طفل به والدین حکم به حبس در منزل را صادر می کند حبس در منزل به منزله بازداشت موقت است و مدت آن جزء مدت محکومیت محسوب می شود . در ژاپن نیز این مورد پیش بینی نشده است. در سونیس نیز مقام صلاحیتدار می تواند دستور حبس اطفال 7 تا 5 ساله را در مدرسه به مدت 6 نصف روز بدهد.

گفتار دوم: اشتغال به کارهای عام المنفعه:

1- هدف از الزام به اشتغال به کار : این مورد یکی روش تربیتی شدیدتر از روش آزادی با مراقبت و خفیف تر از نگهداری در محیط بسته است و برای تقویت اراده اطفال برای اشتغال به کار عادت دادن آنها به نظم و حفظ حرمت دیگران و پیشگیری از اثرات شوم نگهداری در محیط بسته به مورد اجرا گذارده می شود.
 2- مقام صلاحیتدار جهت صدور حکم : این حکم را باید مقامی که صلاحیت رسیدگی به جرائم اطفال و جوانان را دارد صادر کند.

3- شرایط سنی: این امر معمولاً در مورد جوانان بیش از 15 سال اجرا می شود.

4 - محل و نوع کار: محل کار باید حتی المقدور در محل اقامت دائمی طفل یا جوان باشد و نوع کار باید با توجه به نیاز

جامعه به کارگر فنی و حرفه ای تعیین گردد و میزان پاداش نباید بیش از $\frac{1}{10}$ مزد کارگران در همان رشته باشد.

✓ ایران: اشتغال به کار جزء مجازات محسوب نشده است از طرفی به کار گماردن افراد کمتر از 15 سال ممنوع است در فرانسه هرگاه طفلی 16 تا 18 سال مرتکب جرمی شود که مجازات آن حبس باشد دادگاه اطفال و جنائی می توانند حکم اشتغال به کارهای عامل المنفعه را صادر نمایند مدت محکومیت حداقل 20 ساعت حداکثر 120 ساعت است که طفل در مدت 18 ماه باید انجام دهد و قاضی اطفال محل اقامت دائمی طفل بر نحوه اجرای حکم نظارت دارد.

✓ ایتالیا: دادگاه اطفال می تواند در مورد اطفال 16 تا 18 سال حکم اشتغال به کار را صادر و رونوشت حکم را جهت اجرا به قاضی اجرای مجازات محل اقامت دائمی طفل ارسال می دارد و هرگاه رفتار و طرز کار محکوم رضایتبخش نباشد موضوع به دادستان اطلاق داده می شود. در ژاپن این مجازات مقرر نشده است و در سوئیس مجازات مزبور در مورد اطفال 7 تا 18 سال اجرا می شود. مدت کار برای اطفال 7 تا 15 سال از نصف روز تا حداکثر 3 هفته و برای جوانان 15 تا 18 سال حداکثر تا 3 ماه است و انجمن خیریه کاریتا کارایی و نظارت بر اجرای اشتغال را بر عهده دارد.

فصل ششم: روش نیمه آزادی :

برای اجرای این روش باید موسسه ای خاص از جمله مرکز پذیرش، اماکن تربیتی یا آموزش حرفه ای تأسیس گردد.

گفتار اول: طرز اجرای روش نیمه آزادی:

طفل یا جوانی که این حکم در مورد او صادر شده است در محل خاصی بدون دیوار و سیم خار دار نگهداری می شود روزها در ساعات معین با لباس شخصی بدون مراقبت از مؤسسه خارج شده به محل تحصیل یا کار آموزی یا کار می رود و بعد از اتمام به مؤسسه بر می گردد و در اوقات فراغت و روزهای تعطیلی نیز باید در مؤسسه به سر برد.

1- مزایای اجرای روش نیمه آزادی: این روش برای پیشگیری از اثرات سوء زندان و تماس با بزهکاران بسیار مؤثر است با اجرای این روش اطفال جذب بازار کار می شوند محکومین با دریافت مزد به کار راغب شده و با درآمدشان مایحتاج خود را تأمین می کنند. با کمک به خانواده خود محبت آنان را جلب می کند.

2- اشکالات این روش: مهمترین مشکل تهیه امکانات اشتغال به کار است، احتمال فرار و تبانی و تشکیل باند زنی اد است مراقبت از آنها مشکل است.

گفتار دوم: طرز مراقبت و هدایت در روش نیمه آزادی:

1- دریافت مزد: رئیس مؤسسه مزد محکوم را تقسیم و حق السهم او را پرداخت و قسمتی از آن را به حساب وی واریز می کند.

2- شرایط اجرای روش نیمه آزادی: اجرای این روش در مورد تمام اطفال مخصوصاً معتادین امکانپذیر نیست. اطفال مشمول باید از لحاظ سنی 13 تا 15 سال تا 18 سال از هم تفکیک شوند اجرای این روش در مورد اطفال متهم، سرکش، بی انضباط و پرخاشگر امکانپذیر نیست.

گفتار سوم: تغییر روش:

✓ ایران: در مورد اطفالی که مدت توقف آنها در قسمت اصلاح و تربیت بیش از 6 ماه باشد در آخرین ماه توقف می تواند با اطلاع یا پس از تأیید قاضی روزها در خارج نزد کارفرما کار کرده و شبها به کانون مراجعت نماید در فرانسه دادگاه اطفال و جنائی می توانند پس از بررسی پرونده شناسائی شخصیت طفل و نوع جرم وی حکم اجرای روش نیمه آزادی را صادر کند و در آن شرایطی برای وی تعیین کند.

✓ ایتالیا هرگاه مجازات جرمی که طفل مرتکب شده تا در سال حبس باشد دادگاه اطفال با توجه به شخصیت طفل حکم اجرای روش نیمه آزادی صادر و رونوشت اجرای مجازات را به قاضی اجرای مجازات ارسال می کند و مراقبت از آنها بر عهده مددکاران قرار می گیرد. در ژاپن این امر بر عهده دادگاه خانواده و مشابه فرانسه است و در سوئیس این روش جزء روشها و مجازاتها پیش بینی نشده است.

فصل هفتم: اجرای مجازاتها در مؤسسات باز:

نگهداری اطفال در این مؤسسات نوعی ارفاق یا تشویق یا اجرای روش نیمه آزادی نیست بلکه جزء مجازاتها محسوب می شود:

گفتار اول: طرز نگهداری محکومین در مؤسسات باز:

این مؤسسه به مکانی اطلاق می شود که در آنجا وسایل است حفاظی وجود ندارد و حدود محوطه با علائم خاص مشخص می گردد محکومین آزاد در محوطه رفت و آمد می کنند و شبها به خوابگاه مؤسسه به سر می برند.

گفتار دوم: مزایای مؤسسات باز:

در این مؤسسات محکومین با میل و رغبت بیشتری با مسئولین همکاری می کنند، ارزانتر از دندانها و کانون اصلاح و تربیت است تنظیم کار در آنها آسانتر است و کار در مؤسسات مذکور منبع در آمد برای دولت است، اثرات روانی دوری از محیط خانواده کاهش می یابد. از اشکالات آن اینکه امکان تبانی و فرار در مؤسسات باز بیشتر است؛ بدون تجهیزات کامل الکترونیکی، مراقبت از محکومین مشکل است.

گفتار سوم: اشتغال به کار در خارج از زندان:

روش مذکور با روش نیمه آزادی کاملاً متفاوت است در روش نیمه آزادی محکوم بدون مراقبت به سر کار یا کار آموزی می روند در صورتی که در اشتغال به کار در خارج از زندان محکومین با مراقبین به کار اشتغال می ورزند. مدت اشتغال به کار در خارج از زندان جزء مدت محکومیت محسوب می گردد.

✓ ایران: در مورد به کار گماردن محکومین به کار، زندان نیمه باز زندانی است که محصور بوده و زندانیان بطور گروهی و با تعداد کافی مأمور مراقب بدون اسلحه به کار اعزام می گردند و پس خاتمه به آسایشگاه عودت داده می شوند.

✓ فرانسه: برای تعیین نوع مؤسسه باز سن موقع پذیرش و موقع آزادی در نظر گرفته می شود و معمولاً اطفال تا 13 سال در مؤسسات باز آموزش علمی نگهداری می شوند و سازمان حمایت قضائی بر آنها نظارت می کند.

✓ ایتالیا: دادگاه اطفال این حکم را صادر نموده و رونوشت آن را به قاضی اجرای احکام ارسال می دارد و در سونیس اکثراً اطفال 7 تا 15 سال در این مؤسسات نگهداری شده و در صورتی که مقام صلاحیتدار حکم به نگهداری نوجوانان 15 تا 18 سال را صادر نماید به آنان در مؤسسه باز کشاورزی یا آموزش حرفه ای تعلیم داده می شود.

فصل هشتم: طرز اجرای مجازاتها در محیط بسته:

نکته اینکه نگهداری اطفال و جوانان در محیط بسته وقتی باید اجرا گردد که اجرای روشهای تربیتی در محیط باز مقدور نباشد در اینصورت مدت محکومیت باید کوتاه باشد.

گفتار اول: طرز انتخاب محل زندان:

زندانها باید دور از مرکز شهر و در زمین وسیع بنا شوند در حوالی زندان مرکز بر جمعیت وجود نداشته باشد و وسایل رفت و آمد به راحتی مهیا باشد.

گفتار دوم: طرز ساختمان زندان:

ساختمان در یک یا چند طبقه نباشد حداکثر ظرفیت یک زندان نباید از 400 نفر تجاوز کند در آنها اطاق رئیس، معاون، بایگانی، بازرسی و ... باید کاملاً مجزا و محل سکونت کارکنان زندان خارج از محوطه زندان باشد و دارای:

1- خوابگاه ها: حتی المقدور باید انفرادی باشد و دارای پنجره باری تهویه هوا و نور باشد.

2- کلاسهای آموزشی: باید مجزا از خوابگاه و با در نظر گرفتن تعداد باشد.

3- کارگاهها: باید خارج از خوابگاه و منطبق با اصول بهداشتی باشد.

4- آشپزخانه

5- سال تفریح و ورزش

6- کتابخانه

7- عبادتگاه

8- سالن ملاقات باشد

. گفتار سوم: کادر زندان :

1- رئیس یا سرپرست زندان 2- کادر تربیتی و آموزش علمی و فنی و حرفه ای شامل :

الف: مربیان تربیتی : که فعالیت آنها گروهی است در هر گروه نباید بیش از 20 نفر باشد . ب: مربیان آموزش علمی و

فنی و حرفه ای. ج: مربیان تربیت بدنی د: مربیان مذهبی ه: مددکاران اجتماعی

3- کادر درمانی شامل الف: پزشک ب: روانپزشک ج: روانشناس

گفتار چهارم: طرز پذیرش محکومین:

1- طرز آشنا نمودن به مقررات و آئین نامه : رئیس یا معاون باید هر روز اول وقت از تازه واردین بازدید به عمل آورده

لزوم رعایت مقررات را به آنها توجیه می کند.

2- لباس:

3- اجرای برنامه ها : با اجرای برنامه های دقیق روزانه، اطفال به نظم و انضباط و زندگی مرتب عادت نموده و برای

سازگاری با زندگی عادی و اجتماعی آماده می گردند.

4- تغذیه : که متناسب با فصول و احتیاجات اقلیمی هر محل تهیه می شود.

5- طرز تهیه مایحتاج: که از طریق پولی که بابت کار دریافت می دارند تهیه می شود.

6- هزینه نگهداری: که میزان آن را مقام صادر کننده حکم محکومیت یا قاضی اجرای مجازات تعیین می کند.

گفتار پنجم: رابطه اطفال و جوانان با خارج از محیط بسته:

1- ملاقات: ملاقات جزء حقوق اطفال محسوب می شود. الف: افرادی که حق ملاقات دارند : والدین و قیم طفل حق ملاقات

بادی را دارند و به وکیل و اعضا انجمن های حمایت اطفال و مددکاران با اجازه مقام صادر کننده حکم اجازه ملاقات داده

می شود . ب: طرز ملاقات : هرگاه طفل حالت خطرناک داشته باشد ملاقات در محل عمومی مجهز به شیشه نشکن و تلقن

انجام می گیرد ترتیب و ساعات و مدت ملاقات طبق آئین نامه هر زندان مقرر می گردد.

2- مکاتبه: که برای حفظ ارتباط معنوی اجازه این کار داده می شود باید دارای متنی خوانا و از چند طریق نباید تجاوز کند.

3- تلفن: که در موارد اضطراری و بروز حادثه این اجازه داده می شود و در حضور مأمور مراقب انجام می گیرد.

گفتار ششم: تشویق و تنبیه :

1- تشویق: اطفال و جوانای که فعال بوده و طرز کار آنان رضایتبخش باشد از مزایای تشویق بهره مند می شوند و حتی رئیس زندان می تواند مبلغی به عنوان پاداش به میزان معین پرداخت نماید.

2- تنبیه: هیچ طفلی نباید تحت شکنجه قرار بگیرد و تنبیه آنان باید بصورت سرزنش و نصیحت، توبیخ محرومیت از ملاقات و مکاتبه و انجام تکالیف اضافی باشد.

فصل نهم: آماده کردن اطفال و جوانان برای بازگشت به زندگی عادی اجتماعی

گفتار اول: اجازه خروج از محیط بسته:

که به منظور تشویق آنان و تحکیم علائق خانوادگی و تقبل مسئولیت انجام می گیرد که مراقب یا مددکار اجتماعی یا بدون مراقب به مدت معین از محیط بسته خارج و در ساعات تعیین شده به محل نگهداری رجعت می نماید که می تواند بصورت به مدت کم یا مدت طولانی باشد. در ایران اگر حسن اخلاق زندانی تأیید شود به او اجازه خروج داده می شود که می تواند در موارد زیر باشد.

1- ازدواج 2- فوت بستگان نسبی یا سببی درجه اول 3- ابتدا بستگان به بیماری، مدت خروج همراه مراقب حداکثر 8 ساعت است. زندانی در هر 6 ماه بیش از یکبار حق خروج ندارد و مدت مرخصی 3 روز است.

✓فرانسه: رئیس زندان می تواند در صورتی که کمتر از 3 سال به اتمام مدت مجازات باقیمانده باشد حداکثر 3 روز اجازه خروج از زندان را صادر کند و تا 5 روز قابل تمدید است در هر حال نباید از 10 روز در سال تجاوز کند و با شرایط زیر می تواند به مدت 3 ماه اجازه خروج از زندان را صادر نماید: 18 ماه در همان زندان نگهداری شده با شد یکسال در همان زندان و دو سال در مؤسسات مختلف بسر برده باشد، اگر مدت محکومیت بیش از 5 سال حبس باشد $\frac{1}{2}$ را گذرنده باشد.

✓ایتالیا: در صورت رضایت مسئولین و محکومیت کمتر از 2 سال می تواند تا 5 روز از مرخصی استفاده کند.

✓ژاپن: دادگاه خانوادگی پس از بررسی می تواند اجازه مرخصی تا دو ماه را صادر کند و مددکاران اجتماعی را مأمور مراقبت و هدایت از او می نماید.

گفتار دوم: آموزش فنون نظامی برای اعزام به سربازی:

که با توجه به برنامه روزانه و نوع کار محکوم پس از 3 ماه اقامت در مؤسسه رضایتبخش باشد محکوم بدون توجه به باقیمانده مدت محکومیت به خدمت سربازی اعزام می شود.

گفتار سوم: اعطاء آزادی مشروط:

که یکی از موارد مهم تشویق اطفال و نوجوانان بوده و از مضرات محیط بسته جلوگیری می کند . این مورد در تقلیل جملیات کیفری موثر و بهترین وسیله برای پیشگیری از تکرار جرم و سازگار نمودن محکوم با محیط عادی اجتماعی است. در ایران محکومینی که برای اولین بار به مجازات حبس محکوم شده اند و در جرائمی که کیفر قانونی آنها بیش از 3 سال حبس است $\frac{2}{3}$ و در جرائمی که کیفر آن تا 3 حبس است نصف مدت را گذرانده باشد و دارای من اخلاق بوده و در مجازات حبس توأم با جزای نقدی، مبلغ مزبور را پرداخت کرده باشد بنا به پیشنهاد سازمان زندانها و رئیس حوزه قضائی می توانند از آزادی مشروط مدت آزادی مشروط بنا به تشخیص دادگاه کمتر از یک سال و زیادتز از 5 سال نخواهد بود در فرانسسه محکومینی که برای اولین بار محکوم شده اند پس از گذراندن $\frac{1}{2}$ مدت محکومیت و محکومینی که تکرار جرم دارند پس از گذراندن $\frac{2}{3}$ مدت محکومیت می تواند از آن استفاده کنند و محکومین به حبس ابد و 15 سال حبس پس از گذراندن حداقل سه سال تحت روش نیمه آزادی حق استفاده از آن را دارند.

✓ ایتالیا: بنابه پیشنهاد رئیس زندان با محکوم قاضی اجرای مجازات پس از بررسی حکم آزادی مشروط را با تعیین مدت دوره آزمایش صادر می کند.

✓ ژاپن: رئیس زندان پس از کسب موافقت دادگاه خانواده از شورای منطقه ای عفو مشروط درخو است صدور حکم آزادی مشروط را مینماید و در سوئیس محکومین کمتر از 18 سال که در محیط بسته نگهداری می شوند . پس از گذران یکسال و محکومین پرخاشگر حداقل دو سال در مرکز تربیت با کار می توانند از آزادی مشروط استفاده کنند . مدت دوره آزمایش و مراقبت 6 ماه تا 3 سال است و هرگاه محکوم متمرمد باشد تا 3 سال دیگر قابل تمدید است و اگر حالت خطرناک داشته باشد تا 5 سال قابل تمدید است.

گفتار چهارم: عفو:

1- عفو عمومی: معمولاً بعد از انقلابات سیاسی و بحرانهای اجتماعی برای برقراری صلح عفو عمومی اعلام می شود این عفو در صلاحیت قوه مقننه است آثار محکومیت کیفری و جنبه عمومی جرم را از بین می برد اما حق متضرر از جرم به قوت خود باقیست و هرگاه قانون عمل مجرمانه را از بین نبرده و فقط تمام یا قسمتی از مجازات را مورد عفو قرار دهد مجازات تبعی و تکمیلی مشمول عفو نخواهد بود مگر با صراحت قانون.

2- عفو خصوصی: که به رهبر یا رئیس جامعه تفویض می شود آثار این عفو قهری و اجباری است و موجب زوال آثار محکومیت کیفری نمی گردد و در صورت ارتکاب مجدد مقررات تکرار در موردی اعمال می گردد.

محرومیت‌های ناشی از محکومیت کیفری از بین نمی رود همچنین اقدامات تأمینی و تربیتی مشمول عفو نمی گردد . در ایران کمیسیون عفو و بخشودگی مرجع رسیدگی به پیشنهادات عفو خصوصی است که به ریاست معاون قضائی رئیس قوه قضائیه با شرکت افراد زیر تشکیل می شود : مدیر کل امور قضائی، رئیس اداره سجل کیفری و رئیس سازمان زندانها و معاون قضائی دادستان کل رئیس سازمان قضائی نیروی مسلح، نماینده ستاد مبارزه با مواد مخدر، نماینده وزیر اطلاعات در رابطه با محکومیت ضد انقلاب، این جلسات با حضور حداقل 3 نفر رسمیت می یابد و معمولاً در هنگام اعیاد و مبعث رسول اکرم (ص) و ولادت حضرت قائم عج اعطا می شوند . و دادستان مجری حکم، رئیس زندان، محکوم علیه و خانواده

وی می تواند تقاضای عفو کنند در محکومیت‌های تعزیری که در آئین نامه عفو و بخشودگی تصریح نشده پیشنهاد عفو به عهده دادستان مجری حکم است و محکوم علیه نیز می تواند مستقیماً از اداره عفو و بخشودگی درخواست عفو نماید .
✓ شرایط اعطا عفو خصوصی:

1- محکوم در زندان باشد.

2- مجازات در حدی اجرا شده در روحیه محکوم علیه مؤثر باشد.

3- محکوم علیه مدعی خصوصی نداشته باشد یا رضایت او را اخذ کرده باشد محکوم علیه در حبس دائم 10 سال و در مورد سایر محکومیت‌های ناشی از جرائم عمدی $\frac{1}{3}$ و غیر عمدی $\frac{1}{4}$ مدت را تحمل کرده باشد.

4- در مورد محکومیت به جزای نقدی محکوم علیه $\frac{1}{2}$ مدت بازداشت بدل از جریمه نقدی را گذرانده یا نصف جزای

نقدی را پرداخت کرده باشد . در مورد محکومین به اضافه خدمت سربازی با سپری شدن $\frac{1}{3}$ از مدت محکومیت تقاضای

عفو با موافقت فرمانده و به پیشنهاد دادستان مجری حکم در کمیسیون مطرح می گردد و محکومینی که مجازات آنان

مورد تخفیف واقع شده وقتی می توانند از عفو استفاده نمایند که حداقل $\frac{1}{3}$ از باقیمانده محکومیت را تحمل کرده باشند .

✓فرانسه: نیز اختیار عفو عمومی با قوه مقننه است و اگر دعوی در مرحله تعقیب و دادرسی یا پژوهش باشد قرار منع

تعقیب صادر می شود و در تکرار جرم مؤثر نخواهد بود و اعطاء عفو خصوصی به رئیس جمهور تفویض شده است

درخواست عفو پس از موافقت ساز مان حمایت قضائی جوانان، دادرسی دادگاهی که حکم را صادر کرده به اداره امور

جنایی و عفو و بخشودگی وزارت دادگستری ارسال می دارد وزیر دادگستری با اطلاع وزیر کشور درخواست را به رئیس

جمهور ارسال و وصی آن را صادر می کند.

اعطاء عفو قطعی و غیر قابل تجدید نظر است در ایتالیا نیز به همین طریق و در ژاپن دادگاه خانواده پیشنهاد عفو را به

وزیر دادگستری ارسال و پس از تصویب امپراطور ژاپن اجرا می شود . در سوئیس نیز هرگاه محکوم در دادگاه جنایی

فدرال، دیوان کیفری فدرال محکوم شده باشد اعطاء عفو با مجلس شورای فدرال است.

فصل دهم: سرجل قضائی و اعاده حیثیت

گفتار اول: سرجل قضائی:

در ایران در مرکز هر شهرستان تحت نظر دادستان دفتر سرجل کیفری تشکیل می شود در این دفتر امور زیر جمع آوری و

حفظ می گردد: در امور کیفری احکام قطعی قابل اجرا، تاریخ شروع و ختم کیفر و تصمیم راجع به اعاده حیثیت و عفو د

امور مدنی احکام قطعی راجع به اعلام مجری یا الغاء آن و در امور بازرگانی احکامی که به موجب آن تاجر ورشکسته

اعلام شده و احکام مربوط به قرارداد ارفاقی و در امور اداری: تصمیمات قطعی اداری راجع به اخراج بیگانه، سلب تابعیت

و محکومین قطعی به انفصال ابد از خدمات دولتی

گفتار دوم: اعاده حیثیت:

- 1- اعاده حیثیت از طریق قانونی: در این نوع باگذشت مدت معینی که در قانون مقرر گردیده است در صورتی که در آن مرتکب جرم نگردد اعاده حیثیت می شود
- 2- اعاده حیثیت از طریق قضائی: با گذشت مدت مذکور چنانچه محکوم ظرف آن مرتکب جرم نشود می تواند کتباً درخواست اعاده حیثیت کند این امر در مراجع قضائی مورد رسیدگی قرار می گیرد آثار اعاده حیثیت عبارتند از : رفع محرومیتهای حاصل از محکومیت و ابطال محکومیت بطور کلی در ایران در مورد جرائم عمدی کسانی که به حبس جنحه محکوم می شوند ظرف 5 سال و محکومین حبس جنائی ظرف ده سال می توانند اعاده حیثیت نمایند و در مورد جرائم سیاسی کسانی که به مجازات جنحه محکوم شده اند ظرف یکسال و محکومین حبس جنائی ظرف 5 سال اعاده حیثیت می کنند.
- ✓ فرانسه: در فرانسه پس از گذشت 3 سال، در ایتالیا 5 سال، ژاپن 3 سال خواهد بود
- ✓ سوئیس: در سوئیس اگر از تاریخ قطعیت حکم محکومیت 2 سال گذشته باشد رفتار محکوم رضایت بخش باشد و ضرر و زیان را جبران کرده باشد و رضایت مجنی علیه را نیز جلب نموده باشد دادگاه حکم اعاده صلاحیت وی را صادر خواهد کرد.
- در سایر موارد شرایط حذف پیشینه از سجل قضائی به شرح زیر است: 20 سال از تاریخ قطعیت حکم محکومیت به زندان یا اقدامات تأمینی برای کسانی که تکرار جرم داشته اند و جوانان 18 تا 25 سال که به مجازات حس تربیت به کار محکوم شده اند گذشته باشد. 10 سال محکومیت به پرداخت جزای نقدی به عنوان مجازات اصلی، 5 سال از اتمام اجرای مجازات به حبس تأدیبی یا اقدامات و پس از گذشت 2 سال برای محکومیت به 3 ماه حبس .